

Cornelis Jansz Sprock: planter en koopman

Johan Herbert August Wilhelm Sprock (1882-1983).

Jaime José Sprock (1904-1994)

Smalle straatjes

Punda was aan het begin van de negentiende eeuw een dichtgebouwd wijk met smalle straatjes en er was geen ruimte voor uitbreidingen. De belemmerde stadsmuur liep vanaf het Fort Amsterdam tot aan het Waagat. Rond 1845 verzeen diverse openbare gebouwen, onder andere het raadhuis en de kazerne Willem III in het Fort Amsterdam. In 1846 werd de eerste straatlantaarn geplaatst bij de ingang van het Fort. In 1860 kwamen er een juishuis en diverse hotels. Tussen 1861 en 1866 werd de stadsmuur gesloopt, waardoor de Breedestraat (P) en Pietermaat door een lege ruimte werden begrensd. Er stond een groot verdiepinggebouw geplakt tegen de stadsmuur. Het gebouw was van Cornelis Jansz Sprock uit Nederland, die zaken deed op de plantages Vredenberg (Cas Cora) en Brevengat. Hij had een winkel in Punda en acht zijn gebouw begon de aanleg van het Wilhelminaplein, gewijd aan koningin Wilhelmina.

De naam Sprock is zeer bekend op Curaçao en dateert uit de negentiende eeuw. Cornelis Janszoon Sprock werd in 1801 geboren in Den Haag, zoon van de Amsterdammer Jan Sprock en van Johanna Hagendoorn. Cornelis Jansz was onderwijzer en gaf les in het Nederlands, Frans en Latijn. Hij trouwde met Cornelia van der Groen. In februari 1844 vertrok het gezin naar Curaçao op het schip 'Elisabeth Maria'. Aan boord was onder andere baron Reinier Frederik van Raders, commandant van het Garnizoen en gezaghebber van Curaçao en de priesters A.K. van der Meulen, J.W. Schermer, E.A. Reimerick, B.Th. Frederiks en S. H. Nieuwenhuis. Een maand eerder, op 22 januari werd bisschop Martinus van Nieuwindt feestelijk ontvangen op ons eiland nadat hij in Nederland was gewijdt tot Apostolisch Vicaris.

DOOR NORBERT HENDRIKSE

Door bemiddeling van baron Reinier Frederik van Raders sloot Cornelis een contract met J.P. Cornets de Groot, secretaris-generaal van het Departement van Koloniën. Beide heren kwamen overeen dat Sprock op Curaçao een plantage zou kopen om een cochenille-bedrijf te beginnen (cochenille is een parasiet op de cactus en produceert karmijn, een wijnrode kleurstof). Het startkapitaal bedroeg 7.500 gulden waarvan Cornets de Groot 5.000 gulden inlegde. Van Raders trad op als zaakwaarnemer van De Groot en zou dan ook de activiteiten van Sprock volgen. Sprock woonde enige tijd in het huis van Reinier van Raders. Hij kocht in april 1844 de plantage Vredenberg (ook genaamd Cas Cora) van Reinier van Raders en een jaar later had hij reeds twintigduizend nopacuscussen gepoot in Cas Cora. Hij hield zich ook bezig met de veeteelt en het verwerken van traditionele plantaeproducten.

Werbata kaart waarop de Sprockstraat staat. De Sprockstraat tussen de arcade en de Bredestraat (P).

1870 en 1900 werd aloë verbouwd. Bij een orkaan in 1877 werd driekwart van de totale vee­stapel gedood. Langzamerhand raakten de plantage en het huis in verval en in 1927 kocht de Curaçaose Petroleum Industrie Maatschappij Brevengat. Brevengat was geen succes door de schaarste aan water en in 1950 stond het landhuis op het punt om te worden gesloopt. Gelukkig heeft de C.P.I.M. het landhuis en de omliggende grond belangeloos ter restauratie aangeboden aan de Stichting Monumenten-2019. In 1955 werd het gebouw schitterend gerestaureerd onder leiding van architect Serge Alexenko.

Jongbloed is een eeuwenoude naam. De schipper Jan Jongbloed kocht in 1727 de plantage Boven­tuin en gaf de plantage de naam Jongbloed. In 1746 kocht de schipper Johannes Houtvat Boven­tuin onder de naam Vergenoeging. Bij een inval van de Engelsen in 1803 werd de plantage geplunderd en het landhuis in de as gelegd. Het originele landhuis is nooit meer hersteld. Toen kwam Cornelis Sprock, die de plantage Vergenoeging kocht in 1838 van Moses Israel Henriquez Juliao voor het bedrag van 2.300 gulden, een buitenkansje want de waarde was eerst 5.000 gulden. Van vader op zoon ging de

Vergenoeging over, dus meer dan anderhalve eeuw in het bezit van de familie Sprock.

De deftige Cornelia Sprock van der Groen, echtgenote van Cornelis, gaf pianoles en werd in de Curaçaose Courant een 'élève van de Koninklijke Muziekschool in Den Haag' genoemd. Een jaar later gaf zij ook taalles in het Nederlands, Frans en Latijn.

Het echtpaar had elf kinderen, twee daarvan overleden als baby. Dochter Sofia Wilhelmina werkte in de winkel van Sprock. Een andere dochter, Frederika Ana overleed in 1873 op 38-jarige leeftijd. Moeder Cornelia was daar zo bedroefd over, dat zij niet meer op het eiland wilde blijven wonen en vertrok met twee dochters aan boord van de 'Santa Rosa' naar Nederland. Met de ongetrouwde vrouw Francinet kreeg Cornelis Janszoon talloze kinderen, die de namen Sprockel en Sprockel kregen.

Cornelis Jansz was luitenant bij de Burgerwacht, maar behalve planter was hij ook een nieuw koopman. Hij bezat een groot gebouw in Punda, dat tegenover het veel later aangelegde Wilhelminapark stond. Daar had Cornelis

een ijzerzaak, drankwinkel en een ijsdistributie. Het gebouw stond ten zuiden van een smal stuk Breedestraat (en dus vroeger ten noorden van de stadsmuur). Het was een groot pand, oorspronkelijk bestaande uit twee huizen, maar werd in 1864 door de firma Cornelis Sprock & Co samengevoegd tot één pand en door aankoop van twee stroken grond aan de zuidzijde (verkoper het government) aan die kant met een breed balkon en regenkam uitgebreid. Op de begane grond bevond zich jarenlang de winkel van de firma Cornelis Sprock & Co. Op een oude foto is het pand nog te zien.

Cornelis Jansz (56) werd in februari 1838 lid van de loge Igualdad (vrijmetselarij). In het register van Igualdad staat dat Cornelis Jansz 'agricultuur' was. Drie zoons van Cornelis, namelijk Cornelis Czn, Johan Herbert August Sprock en Willem Frederik Sprock werden lid van de loge Vergenoeging.

Zoon Cornelis Czn, was inmiddels getrouwd met Sophia van Voorn, eigenares van de plantage Oud Santa Maria of Hermanus. Deze Sprock pro-

Werklieden ruimen de ruïne op van het voormalig Sprockgebouw. Op de achtergrond de winkel van de familie Abady. Het gebouw werd afgebroken om plaats te maken voor de bouw van de Hollandse Bank Unie (nu van de Bank van de Nederlandse Antillen en gehuurd door de Staten).

COLLECTIE FOTO'S NORBERT HENDRIKSE

beerde de plantage in 1867 te verkopen, maar met weinig succes. Een jaar later lukte dat wel. Cornelis Sprock jr. verkocht de plantage in 1865 aan Rammelman Elsevier.

Een broer van Cornelis Czn Sprock, Johan Herbert August Sprock, vertrok naar Cuba en trouwde daar met de Cubaanse Margarita Carr. Bij een opstand in 1873 vluchtte het echtpaar naar Philadelphia en drie jaar later kwamen zij op Curaçao wonen. Het echtpaar had een zoon, Johan Herbert August Wilhelm Sprock. Deze was geen zakenman, maar werd substitut officier bij de rechtbank. Op Bonaire werd hij benoemd tot districtmeester van Rincon. Hij had een relatie met de Bonaireanse Petronilla Isenia Friend, die drie kinderen had en de naam Sprock kregen. Zoon Jaime An-

tonio Jose Sprock (geboren in 1867 te Curaçao) werd eerst zeeman en ging in 1924 naar Cuba om een geheim recept te bemachtigen voor het maken van ponche crema (advocaat). Dat lukte en met veel succes werd ponche crema wereldwijd verkocht onder de naam Ponche Kuba. De familie Sprock verkocht het recept aan de Amsterdamse firma Bols. Zakenman Jaime Sprock nam ook het initiatief voor de oprichting van de Antilliaanse Brouwerij in de Amsterdamse buurtschap de IJssel. Een andere zoon van Czn. Sprock, Horacio Sprock, was onderwijzer op Bonaire. Hij vertrok naar Venezuela om er werk te zoeken en besloot daar te blijven. Na het overlijden van zijn vader kwam Horacio terug naar Curaçao en ging wonen in het landhuis Brevengat. Horacio 'Jacho' werd bekend om de 'kaha di orgel', een draaiorgel waarvan de muziek niet op een kartonnen strook met gaatjes stond, maar op een houten cilinder waarop korte spijkertjes werden geplakt. Samen met zijn broer Jean Louis, die erg muzikaal was, leerde hij in Venezuela hoe de door hen geplande dansmuziek over te brengen op de rollen. Jarenlang was het een familiegeheim, todat Otto Sprock, een broer van Jacho besloot om de kennis over te dragen aan de bekende musicus Edgar Palm. Later werd Rufus Wever op Aruba ook bedreven op dit gebied. (er is een straat in Brevengat met de naam: Kaya Horacio Sprock)

Op 1 september 1929 brandde het grote gebouw van Sprock in Punda af. De eigenaar was toen de firma C. Winkel & Zonen. Het government heeft de grond opgekoofd om er een pleintje van te maken. Op een foto van het afgebrande gebouw is de winkel te

zien van de gebroeders Jacob en Aron Abady. Dit gebouw is ook afgebroken om plaats te maken voor de bouw van de Hollandse Bank Unie, dat later overgenomen werd door de Centrale Bank van de Nederlandse Antillen en thans wordt gebruikt voor de Staten. Tussen het gebouw van Sprock en de Breedestraat (P) was er een straatje met de naam Sprockstraat. Deze bestaat uit tereer niet meer, maar op een oude Werbata kaart is die te zien. Het Wilhelminaplein begon met een eenvoudig plantsoen tegenover het Raadhuis. De damesvereniging Entre Nous ontworpen dat idee en bij de trouw­bestijging van koningin Wilhelmina werd het parkje op 31 augustus 1899 officieel geopend. Clubvoorzister was Rebecca Cohen-Henriquez. Ruim dertig jaar later werd op 19 augustus 1933 een standbeeld van koningin Wilhelmina onthuld door gouverneur B.W.T. van Slobbe. Het grote witte standbeeld werd op initiatief van Entre Nous ontworpen door de Florentijn Pietro Vaccarelli.

Op het lege pleintje waar het Sprockgebouw stond, werd in 1937 de bloemenwinkel 'Rozenoord' geopend door het echtpaar Willem Baardse en Gertrude Baardse-Lambig. De winkel leverde dure bloemen, meest anjers en lelies. Baardse was de eerste importeur van verse kerstbomen. Hij verkocht de winkel in 1970 en in het pandje is thans de jisszaak 'Ben & Jerry' gevestigd.

De oliemaatschappij CPIM en de Curaçaose Scheepvaart Maatschappij (CSM) hebben in 1934 een klok op een voetstuk naast de bloemenwinkel geplaatst. Het monument werd ter gelegenheid van de 300-jarige band met Nederland ontworpen door CPIM-employé Gerrit Jan

Het grote pand van Sprock met de arcade (links op foto) bij het Wilhelminaplein is gebouwd na 1860, want daarvoor was er de stadsmuur.

PRENTBRIEFKAART VAN ROB VAN DEN BERG

van der Veen. Van der Veen ging terug naar Nederland en in de Tweede Wereldoorlog werd hij als verzetstrijder opgepakt door de Duitsers en gefusilleerd. Het defecte uurwerk van de klok werd verwijderd en het monument werd toen op een zuil geplaatst op dezelfde plek. Het monument is spoorloos verdwenen bij een verbouwing door de Dienst van Openbare Werken.

Aan de overkant van het Wilhelminaplein stonden enkele grote panden van C. Winkel en Zonen, onder andere de 'Casa Rosada'. Christiaan genaamd 'Papa Chan', Winkel was een geluksvogel, want van een Venezolane loterij won hij de hoofdprijs, een roze lot. Papa Chan begon een kruidenierszaak bij de markt in Otrobanda en gaf zijn winkel in Punda de naam 'La Casa Rosada'. Die groeide tot de firma C.Winkel en Zonen, met diverse filialen op het eiland. De familie Winkel besloot hun huizen rood te laten schilderen tot aan de Tweede Wereldoorlog.

Jaime Sprock heeft in 1939 samen met zijn zwager Mozes 'Moi' Pieters de plantage Vreugdeberg gekocht op Klein Kwarter. Er stond een landhuisje op een heuvel met drie slaapkamers, een haidei (voorkamer), zitkamer, eetkamer, keuken, bijouk en een badkamer. Aan de voor­kant was er een stoep en in de tuin waren er twee magazijnen, waar Jaime Sprock ramblessen en andere drankspullen bewaarde. Op het terrein bevonden zich drie waterputten en diverse fruitbomen. De vorige eigenaar was de Venezolaan Arturo Jose Ararajo, die op zijn beurt de plantage in 1925 had gekocht van Moises Capriles. Waar de naam Tony Koenigje vandaan komt, is niet bekend. De naam dook op de oude aktes in de negentiende

eeuw, maar er staat geen naam bij van een eigenaar. Het landhuisje werd afgebroken bij een verkaveling in 1965. Moises Pieters verkocht de helft van zijn bezit aan Alex Rojer. Tony Kunchi is een fraaie wijk geworden met moderne huizen.

(Gegevens uit artikelen van pastoor H. Nooyen O.P., van Peter Sprock uit New Jersey, van Els Langenfeld en uit het boek 'Een leven in de West' van W. Renkema, 'History of the jews', Isaac en S. Emmanuel pag. 668 en met dank aan mevr. Sonia Santinere Pieters)

Het monument van Gerrit van der Veen. FOTO DR. JOH. HARTOG

Landhuis Tony Koenigje geschilderd door Roald 'Ati' Schotborgh.